

**Det lutherske verdensforbunds
12. generalforsamling
Windhoek, Namibia 10.-16. mai 2017
(Rev. utgave per 24.10.18)**

**Rapport fra Den norske kirkes delegasjon
v/Berit Hagen Agøy og Einar Tjelle**

Del I: Innledning

Det lutherske verdensforbunds (LVF) 12. generalforsamling ble holdt i Windhoek i Namibia 10.-16. mai 2017. Generalforsamlingen er LVFs øverste organ og møtes hvert 7. år. Møtet i Windhoek samlet rundt 800 deltakere fra 98 land. 309 av disse var formelle delegater fra medlemskirkene, hvorav 20 % er ungdom, og hvert kjønn er representert med minst 40 %. Resten av deltakerne var rådgivere, gjester, stab, bidragsyttere i programmet og representanter fra økumeniske samarbeidsorganisasjoner og andre kirkesamfunn, samt media. LVF legger stor vekt på en åpen økumenisk gjestfrihet, og dette preget møtet.

Antall medlemmer avgjør hvor mange delegater den enkelte kirke får. Den norske kirke er en av de største medlemskirkene i LVF og kunne stille med syv delegater. Dette var en reduksjon fra forrige generalforsamling i Stuttgart i 2010, noe som reflekterer at LVF i år hadde redusert deltakelsen fordi både LVF selv og mange av medlemskirkene har en anstrengt økonomi.

Generalforsamlingen er en blanding av kirkefest, inspirasjonssamling, gudstjenestefellesskap og formelle forhandlinger. Til det siste hører bl.a. valg av president og råd. Generalforsamlingen kommer også med et hovedbudskap (Message) og vedtar uttalelser og resolusjoner som gir føringer for LVFs arbeid de neste syv årene fram til neste generalforsamling. Generalsekretæren og presidenten avlegger rapport og redegjør for sine planer og visjoner for arbeidet framover. Det nyvalgte rådet møttes til konstituerende møte dagen etter generalforsamlingen (17. mai).

Denne rapporten er utarbeidet av MKRs sekretariat med innspill fra delegatene. Noen av innspillene er sitert, andre er innarbeidet i teksten.

Generalforsamlingens [Hjemmeside](https://www.lwfassembly.org/en) inneholder alle dokumenter inkl. alle taler, uttalelser og vedtak.¹

---

¹ <https://www.lwfassembly.org/en>

Liberated by God's Grace

Hovedtemaet *Liberated by God's Grace* henspiller på kjernen i luthersk teologi, hvor nåde og frihet er nøkkelbegrepene. Sammen med de tre undertemaene

Salvation – not for Sale

Human beings – not for Sale

Creation – not for Sale

gikk hovedtemaet som en rød tråd gjennom dagene og preget gudstjenesteliv, bibelarbeid, landsbygrupper (Village Group) og tematiske seminarer og foredrag.

I år er det 500 år siden starten på den lutherske reformasjonen, og dette preget selvsagt dagene i Windhoek. De nevnte sentrale temaene finner vi igjen i medlemskirkenes egne markeringer av reformasjonen. Søndagens storstilte gudstjenestefeiring på Sam Njouma stadion i Windhoek med nesten 10 000 mennesker var generalforsamlingen og hele det globale lutherske fellesskaps høydepunkt i reformasjonsmarkeringen.

Generalforsamlingen ble både en solid kopling til de lutherske røttene og samtidig et godt uttrykk for en «*ongoing reformation*», godt plantet i dagens globale virkelighet. I dag ligger tyngdepunktet i kristenheten i det globale sør. Dette gjelder også de lutherske kirkene som vokser, særlig i Afrika, mens oppslutningen er på retur flere steder i vår del av verden.

Hvorfor Namibia?

Det var derfor ingen tilfeldighet at LVF valgte å legge generalforsamlingen til Namibia i året for reformasjonsmarkeringen. Dette landet har tidligere vært tysk koloni og ble okkupert av det sørafrikanske apartheidregimet og fikk først sin selvstendighet i 1990. Historien til Namibia illustrerer mange av kolonitiden og imperialismens brutale virkninger, men også europeisk misjonsvirksomhet og etablering av kirker. Namibia er et av landene i verden hvor den største andelen av befolkningen er lutheranere, og hvor kirkene spilte en sentral rolle både under frigjøringskampen og i oppbyggingen av en demokratisk nasjon. Det å legge LVFs generalforsamling til det sørlige Afrika, bidro til å synliggjøre mange av utfordringene som finnes i dagens globale samspill og i fattige land i sør.

Denne 12. generalforsamlingen i Det lutherske verdensforbund ble lagt til Afrika for nettopp å markere hvordan troens frigjørende krefter bidrar i samfunnsdannelsen der demokrati, menneskerettigheter og kjønnsrettferdighet settes på dagsorden. Generalforsamlingen markerte tydelig reformasjonens sammenheng mellom Guds frigjørende nåde der frelsen ikke er til salgs, mennesket ikke er til salgs og skaperverket ikke er til salgs. Den norske kirke og Den evangelisk lutherske frikirke i Norge deltok begge på denne 12. generalforsamlingen og den viktige markeringen av 500 års jubileet for reformasjonen, et arbeid som aldri stanser opp, men fortsetter å utfordre kirkene i arbeidet med en raus, relevant og åpen kirke.

Kjetil Drangsholt

På forhånd var det knyttet spenning til hvordan den tyske kolonimaktens folkemord på hererofolket i Namibia i 1903-8 og forventninger om tysk «unnskyldning» ville komme opp under møtet. Dette løste seg ved et godt forarbeid fra kirker i Tyskland og Namibia som gjorde at generalforsamlingen kunne enes om en [uttalelse](#) som vektlegger forsoning. LVF forplikter seg til å ledsage og støtte den tysk-namibiske dialogen og den videre forsoningsprosessen. Dette ble opplevd som et diplomatisk og godt grep.

De tre vertskirkene gjorde en utmerket jobb som lokalt vertskap: The Evangelical Lutheran Church in Namibia (ELCIN), Evangelical Lutheran Church in the Republic of Namibia (ELCRN) og en ganske liten kirke på noen få tusen medlemmer; Evangelical Lutheran Church in Namibia (ELCIN-GELC). Disse tre arbeider sammen i United Church Council – Namibian Evangelical Lutheran Churches.

Sammen med sekretariatet i LVF og forberedelseskomiteen fortjener vertskirkene honnør for en godt planlagt og gjennomført generalforsamling. Den lokale vertskapskomiteen gjorde en fantastisk jobb. En rekke frivillige var mobilisert til stewards og praktiske oppgaver. Mye av liturgi, korsang og visuelle uttrykk var preget av lokale kirkefolk, ikke minst under søndagens storstilte feiring. Vi var helt klart i Afrika.

Sikkerhetsopplegget sto myndighetene og lokalt politi for. Det opplevdes tungvint og unødvendig at alle måtte gjennom sikkerhetssjekk hver gang vi skulle inn i plenumsal og gudstjenestetelt. Og regningen for dette omfattende opplegget gikk til LVF, etter det vi erfarer. På den positive siden bidro namibiske myndigheter til smidighet og sørget for at samtlige delegater fikk visum (for første gang i LVFs generalforsamlingshistorie).

De som deltok på Youth og Womens' Pre Assembly, besøkte lokale menigheter. Det hadde vært fint om også generalforsamlingens øvrige deltakere hadde fått anledning til det, men det var nok praktisk vanskelig å få til med så mange. Det var lagt opp til at de som ville, kunne delta i slike besøk før eller etter møtet.

Jeg opplevde at vi ble møtt med stor gjestfrihet, både fra de lokale kirkene og fra andre aktører i Namibia. På Youth Pre Assembly fikk delegatene gå til gudstjeneste i en lokal kirke. Dette var en sterk opplevelse, det var flott å få være en del av gudstjenesten som samler oss i blikket vendt mot Gud, og som likevel var tydelig forankret i namibisk kontekst.

Ingvild Bjørnøy Lalim

En kritisk merknad: Det rimer litt dårlig med norske lutherske briller at vi på flyplassen blir delt opp i et A- og B-lag, med VIP-ordninger for biskoper og økumeniske gjester. En uventet

og overdreven sikkerhetssjekk av alle hver gang vi skulle inn i plenumshallen og møteteltet skapte irritasjon og noe forsinkelser. Internettet fungerte dårlig, i alle fall i plenum, og gjorde internkommunikasjon og bruk av sosiale medier vanskelig. De som ikke var en del av den formelle delegasjonen, bodde på andre hoteller i byen, noe som medførte noen ulemper for flere av oss. Programmet ble «skviset» med få lufterom og pauser. Men i det store og hele fungerte det praktiske veldig godt.

Hovedinntrykk

Den norske delegasjonen opplevde dagene som godt forberedt, inspirerende og som et fantastisk uttrykk for fellesskap. LVFs ledelse lyktes i å skape en positiv, samlende og trygg atmosfære. Et godt eksempel på dette var «rommet» som ble etablert for å dele erfaringer og vitnesbyrd om kjønnsbasert vold og overgrep. Dynamikken mellom kvinners livserfaringer og vitnesbyrd på Women's Pre-Assembly og i plenum og det sterke hovedforedraget til den kongolesiske gynekologen Dennis Mukwege, skapte en unik opplevelse av «safe space». Flere karakteriserer dette som et *profetisk øyeblikk* og vendepunkt i LVFs historie, og preger også flere av sluttekstene på en viktig måte.

Det var ingen interne kriser underveis i møtet (og eventuelle småkriser var ikke merkbare). Som nevnt, håndterte man spenningen knyttet til folkemordet på en god måte, og de namibiske lutherske kirkene som fortsatt er preget av arven fra apartheid, samarbeidet tilsynelatende veldig godt om å arrangere generalforsamlingen. Rådsmedlem og biskop emeritus Zephaniah Kameeta, som nå er minister i regjeringen, er et godt eksempel på at tillit kan bygges.

Det gjorde inntrykk å oppleve det reelt globale i det lutherske fellesskapet, selv om det varierer sterkt mellom regioner der lutheranere er en majoritet, og der de er en bitteliten minoritet (med ulike varianter imellom).

Det var interessant å merke at denne generalforsamlingen i mindre grad enn de tidligere var preget av hvite (mannlige) lutheranere fra nord. At LVF er et globalt fellesskap, kom klart fram gjennom mangfoldet av dem som tok ordet; også mange kvinner og ungdommer var aktive. Mon tro om ikke den tid for alltid er forbi at LVF domineres av mannlig kirkeledere og teologer fra Nord/Vest-Europa og Nord-Amerika.

Verkstedet og uttalelsen knyttet til «Strategic Priorities and Church Revival» som formidlet perspektiver fra kirker i nord som sliter med fallende oppslutning, var et initiativ fra danskene som vi deltok i fra norsk side. Våre utfordringer møtte forståelse fra kirker i sør, og den nyvalgte presidenten sluttet seg eksplisitt til dette perspektivet. Det markerer en forskyvning i den tradisjonelle rollefordeling mellom nord og sør, der nord er giver og sør er mottaker. Nå er det vi som ber fellesskapet om hjelp for *våre* problemer, og det gir fellesskapet i LVF en ny form.

Når det gjelder selve generalforsamlingen, fikk den mest betydning for meg som et sted for fellesskap med lutheranere fra hele verden, både gjennom gudstjenestefeiringen som gikk som en rød tråd gjennom generalforsamlingen, og gjennom måltidsfellesskap. Jeg er glad for at den norske delegasjonen ikke har felles måltider hele tiden, men at det ble gitt anledning til å spise sammen med mennesker fra ulike land.

Kristine Sandmæl

For meg gjorde det inntrykk å oppleve det reelt globale i det lutherske fellesskapet, selv om det varierer sterkt mellom regioner der lutheranere er en majoritet, og der de er en bitteliten minoritet (med ulike varianter imellom). De statistiske forskyvningene som finner sted i lutherdommen, fortjener en kommentar, der kirker i sør har gått forbi kirker i nord i oppslutning, og der LVF samlet har vokst i medlemstall: Nedgangen i kirkene i nord er mer enn kompensert med veksten i kirkene i sør.

Harald Hegstad

Vi ser også at det nå kommer en ny generasjon kirkeledere i sør, særlig de afrikanske (inkludert nyvalgt LVF-president biskop Musa Panti Filibusa). De viser en vilje til å ta ansvar både for feil og problemer i sine kirker og i sine samfunn, og de skylder ikke bare på stater og kirker i nord slik vi har sett tendenser til tidligere, noe som delvis var en reaksjon mot kolonialisme og paternalisme fra nord.

Videre bør vi nevne den positive rolle LVFs strikse kvotesystem for kjønn og ungdom i delegasjonene spiller, ikke minst når det gjelder å styrke tilstedeværelsen av kvinner og ungdom. Slik blir generalforsamlingen et forbilde for mange medlemskirker der dette langt fra er selvsagt på hjemmebane. Samtidig var det ironisk at de nordiske kirkene, som har vært pådrivere for dette, møtte sitt eget system i døren og ble nødt til å øke andelen menn i sitt forslag til rådet.

Det gjorde inntrykk å oppleve det reelt globale i det lutherske fellesskapet. Dette skjedde gjennom et rikt gudstjenesteliv, språklig og kulturelt mangfold og mange arenaer for samtaler og nye bekjentskaper. LVF er ikke bare en løselig *federation*, men et fellesskap, *communio*, som lodder dypt. Det fikk vi oppleve disse dagene.

Høydepunktene under generalforsamlingen var det største og de minste av arrangementene. Det største var 500-årsfeiringen av reformasjonen på Windhoek's største stadion, som var en opplevelse for livet. Det var et bredt utvalg av kor og dansegrupper, og gudstjenesten virket ikke for lang, selv om den varte i timevis. Et virkelig høydepunkt var prekenen til biskop Zephania Kameeta, siden 2015 minister for fattigdomsbekjempelse og sosial velferd. Han evnet å kombinere det radikale, kristne budskap om frigjøring og frihet med et tydelig Kristus-vitnesbyrd. De minste arrangementene var de daglige "village groups", sammensatt av en håndfull delegater fra ulike verdensdelene og kirker. Jeg ledet en slik gruppe og opplevde det svært meningsfullt. Både fordi man kom tett på meddelegater, og fordi det bidrar til å fordøye og huske alle plenumssamlingene når vi snakker om dem sammen i en liten gruppe etterpå. Det jeg særlig hadde glede av, og faktisk – litt forutinntatt – ikke var forberedt på, var hvor mange av delegatene, også i min gruppe, som ikke hadde spesielle lederposisjoner. Det var ganske vanlige menighetslemmer, lærere, prester og ungdomsarbeidere som delte fra livet i deres menigheter.

Vidar Haanes

Høydepunktet for NMS var å være sammen med den store lutherske kirkefamilien om feiringen av reformasjonsjubileet. Jubileumsgudstjenesten var i så måte et høydepunkt. For NMS som organisasjon var det flott å registrere at misjon ble trukket frem som et av kirkens oppdrag, og at dette var så tydelig framme i innlegg og foredrag som ble avholdt – selv om det selvsagt er mange ulike temaer som blir berørt ved en slik anledning. Selv om dette ikke har noe med selve generalforsamlingen å gjøre, så kan det også nevnes at det var svært stas å besøke Namibia som land. Dette

må være et av de landene i Afrika som har kommet lengst i utvikling, og også en av de få som har en luthersk president!

Jeffrey Huseby

Det var et stort privilegium å få være med på generalforsamlingen i LVF. Særlig vil jeg trekke frem sterke opplevelser knyttet til det å være sammen i et verdensvidt fellesskap av lutheranere på tvers av landegrensener og kulturforskjeller. Mange gode møter og samtaler med andre mennesker gjorde sterkt inntrykk, og viktige diskusjoner i plenum bidro til å forme oss som verdensforbund. Særlig flott var det også å se at de unge delegatene fra hele verden påvirket generalforsamlingen på ulike måter, gjennom innlegg fra talerstolen, kulturinnslag, samtaler og fellesskap. Jeg har lært utrolig mye av denne erfaringen og ser frem til videre engasjement i og for Det lutherske verdensforbund gjennom Global Young Reformers Network.

Ingvild Bjørnøy Lalim

Familieetikk og mer eksplisitt ulikt syn på seksualitet ble det påfallende lite snakket om. Dette kan skyldes at LVFs ledelse har satt i gang en egen prosess («Emmausprosessen») for å håndtere uenighet om disse spørsmålene i fellesskapet. Samtidig kan en få inntrykk av at kirker i sør ikke har noe stort behov for å ta avstand og distansere seg fra kirker i nord, samtidig som representanter fra kirkene i nord unnlot å provosere ved ikke å ta inn LHBT-spørsmål i debatter og arbeid med uttalelser. Det kan tyde på at dette spørsmålet ikke har det samme «trykk» blant de lutherske kirkene som det har hatt tidligere, og som det har hatt f.eks. i Anglican Communion. Selv om man er dypt uenige og har vanskeligheter for å forstå hverandres synspunkter, har LVF-kirkene kanskje i større grad kommet til at dette ikke er en sak som skal splitte kirkefellesskapet.

Del II: Norsk deltakelse og bidrag

Delegasjonen fra Den norske kirke bestod av:

Helga Haugland Byfuglien (preses, delegasjonsleder)

Kristine Sandmæl (leder Mellomkirkelig råd)

Harald Hegstad (vara for Kirkerådsleder)

Kjetil Drangsholt (Mellomkirkelig råd)

May Bente Anita Jønsson (Samisk kirkeråd, ungdomsdelegat)

Vidar Haanes. (Menighetsfakultetet)

Ingvild Bjørnøy Lalim (ungdomsdelegat)

Frikirken hadde én delegat, Terje Solberg.

I tillegg var avtroppende rådsmedlem Jenny Skumsnes Moe med. Kjell Nordstokke var invitert som foredragsholder og leder av generalforsamlingens planleggingskomité.

Torill Edøy representerte EDAN-nettverket i

KV. Fra sekretariatet deltok Vidar Kristensen, Berit Hagen Agøy og Einar Tjelle. NMS hadde tre deltakere, og det deltok fire personer fra Kirkens Nødhjelp.

Den utvidede norske delegasjonen møttes et par ganger i forkant, siste gangen som en felles nordisk forberedelsessamling i Oslo, med Den norske kirke som vertskap. Tre av oss var også med på en European Pre-Assembly. Et viktig forarbeid ble også gjort på årets kirkemøte med besøk av generalsekretær Martin Junge og en egen sak om LVF og generalforsamlingen. Kirkemøtet ba delegasjonen være oppmerksom på tema som er viktige for Den norske kirke, samtidig som delegasjonen fikk nødvendig handlefrihet underveis i møtet.

Den norske delegasjonen gjorde en solid innsats. Med sin bredde i alder, kjønn og erfaringsbakgrunn bidro alle konstruktivt på ulike måter. Det å komme til orde i plenum var mer krevende:

Forhandlingsformen var fremmed, og etter min mening ga den en klar fordel til de som kjenner denne formen for saksbehandling fra før. Å stille seg i kø ved en mikrofon nærmest deg fungerte dårlig, du var helt avhengig av hvor mange som sto i kø på den enkelte mikrofon i forhold til å få ordet. Jeg prøvde ved et par anledninger, men kom ikke fram til mikrofonen før sesjonen var over.

Kristine Sandmæl

Vi hadde daglig en kort norsk samling i lunsjpausen for å koordinere våre aktiviteter og innspill. Alle bidro aktivt – ikke minst i village-groups som fungerte godt for de fleste – og i samtalegrupper i forbindelse med bibelarbeidet.

Gruppearbeidet viste hvor kontekstuelle de lutherske kirkene er i en verden med ulike utfordringer. Jeg ble særlig berørt av den livsglede mine afrikanske brødre og søstre viste i sine refleksjoner og vurderinger av kirkens budskap som frigjørende kraft individuelt, relasjonelt og som samfunnsaktør.

Kjetil Drangsholt

Som LVFs visepresident for Norden, ble Helga Haugland Byfuglien bedt om å lede åpningsgudstjenesten samt et par plenumssesjoner. Hun ledet også to regionale samlinger for de nordiske deltakerne.

MKR-medlem Kjell Nordstokke holdt et av hovedforedragene i plenum om *Human beings - not for Sale*. Foredraget kan ses og høres [her](#). Nordstokke holdt fram blant annet luthersk kallsetikk og hvert menneskes iboende verdighet. De siste årenes økende økonomiske ulikhet internt og mellom stater tilsier at vi trenger en djerv diakoni for sosial beskyttelse og inkludering.

Dette temaet knyttet an til verkstedet (Omatala) om *Diakonia in time of rising Inequality*. MKR tok sammen med Kirkens Nødhjelp i sin tid initiativ til et samarbeid som gradvis fikk tematisk form og utvidet eierskap, da Svenska Kyrkan, Bread for the World og de lutherske søsterkirkene i Tanzania, Zimbabwe (også ZCC) og Namibia ble med. Med formiddagens plenum, med tilhørende Village-group-samtaler, et godt besøkt workshop og lobbyarbeid for å få tematikken inn i Message og Resolusjon 24, må vi si oss fornøyd. Dette gir et meget godt grunnlag for å arbeide videre og mer koordinert med temaer som ulikhet, sosial beskyttelse, velferd og skatt, knyttet til diakoni og bærekraftsmålene.

Helga Haugland Byfuglien ledet verkstedet *What does Salvation – not for Sale – mean, if nobody wants to buy?* som fokuserte på synkende dåpstill og medlemstill, sviktende

rekruttering og økonomi, og hvordan møte slike utfordringer. Harald Hegstad holdt et av innleggene. Dette danske/nordiske initiativet fikk en oppfølging i resolusjon nr. 3, hvor LVF ble bedt om å arbeide strategisk med slike spørsmål.

Ingvild Bjørnøy Lalim holdt – sammen med de unge finske delegatene – verkstedet *Living Reformation Projects*, hvor fokuset var på hvordan unge mennesker kan være med på å reformere kirken i dag.

Vidar Haanes holdt innlegg på et verksted om teologisk utdanning.

Jeg deltok på et par workshops, blant annet som innleder på en workshop om teologisk utdanning. Det er fint å drøfte felles utfordringer og gleder med de mange av delegatene som arbeider med teologisk utdanning i sine kirker. Jeg har fått mange nye kontakter i tillegg til hyggelig gjensyn med lærere og ledere for institusjoner vi samarbeider med allerede. Det var veldig interessant å høre hvor mange lutherske seminarer som de senere år er blitt økumeniske, noen til og med flerreligiøse. De fleste steder er det nedgang i rekruttering til lutherske prestestudier.

Vidar Haanes

Torill Edøy var ansvarlig for verkstedet *A Gift of Being – Called to be a Church of All and for All*, hvor hun utfordret kirker til å være bevisst på en inkluderende praksis, særlig i forhold til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Tematikken ble dessverre ikke ytterligere tematisert ellers i generalforsamlingen. Den norske kirkes delegasjonen forsøkte å få inn et avsnitt om den i sluttbudskapet (Message), men uten å lykkes fordi en ikke ville nevne enkelte grupper spesielt.

Det Norske Misjonsselskap hadde egen stand i Omatala-teltet og arrangerte blant annet et verksted om *Use Your Talents*-konseptet, som knytter an til menighetene som potensielle utviklingsagenter. Generalsekretær Jeffrey Huseby uttrykte nytten av å møte mange fra NMS-søsterkirker. Ikke minst det å bli utfordret på viktige temaer sammen, gjør oppfølgingen mer konstruktiv. Se også resolusjon nr. 9 *Being Church in Context and its Role in Mission*.

For NMS var det utrolig flott og nyttig å være til stede med henblikk på å knytte nye og pleie eksisterende kontakter. Vi traff blant annet 8-9 kirkeledere som vi har en relasjon til og samarbeider med. Gjennom vår stand, storytelling og workshop fikk vi også slått et slag for «Use-Your-Talents». Vi synes også det er av stor verdi å delta i den norske delegasjonen. Vår største samarbeidspartner er Den norske kirke – og selv om noen vil si det er en selvfølge – så var det en god opplevelse å bli så godt integrert i den norske delegasjonen!

Jeffrey Huseby

Kommunikasjon

Vidar Kristensen gjorde en viktig jobb med å skrive om generalforsamlingen og videreformidle inntrykk fra den norske delegasjonen på kirkens [hjemmeside](#)

Kirkemøtesaken i 2017 om kommunikasjon i sosiale medier fremhevet Facebook som en viktig plattform. Denne kunne med fordel vært benyttet mer med rask publisering av så vel tekster som bilder/videoer. Den svenske og danske kirke var svært aktive på Facebook, og delegatene kunne legge ut tekster og bilder selv uten å gå veien om en redaktør.

Ingen norske medier valgte å være til stede i Windhoek, men Vårt Land hadde flere fine oppslag

Del III: Innholdet i generalforsamlingen

Pre-Assembly for ungdom og kvinner

May Bente Jønsson og Ingvild Bjørnøy Lalim deltok på **Youth Pre Assembly** som ble holdt i Ondangwa, nord i Namibia. De unge delegatene fikk grundig innføring i hvordan LVF-systemene og generalforsamlingen fungerer. Like viktig var fellesskapet som ble skapt mellom de unge på tvers av geografi og kultur gjennom bibelgrupper, kulturkveld og måltidsfellesskap. De to unge norske delegatene opplevde Youth Pre Assembly som svært nyttig som forberedelse inn mot generalforsamlingen.

Kristine Sandmæl deltok på **Women's Pre-Assembly** og opplevde et åpent og godt kvinnefellesskap hvor det ble skapt trygge rom til å snakke om sensitive spørsmål. Message fra kvinnenes formøte ble veldig viktig for det gjennombruddet som skjedde på denne generalforsamlingen når det gjelde å våge å snakke åpent om krevende spørsmål knyttet til familie, seksualitet og vold.

Jeg var eneste norske deltaker på Women's Pre-Assembly. Det ble kommentert av flere at det ikke var flere kvinner fra Norge, og de lurte også på hvorfor det ikke var en biskop der. Temaet for kvinnearbeidet i LVF i hele reformasjonsjubileumsåret er «Women on the move» I Namibia med undertittelen «From Wittenberg to Windhoek». Det var en stund siden jeg hadde vært i en større luthersk sammenheng, og det var først og fremst inspirerende å møte kvinner fra så ulike lutherske kontekster. Sterkest inntrykk gjorde det å høre historier om overgrep i kirkelig

sammenheng. Om hvordan kvinner blir tvunget til å utføre seksuelle tjenester for å få posisjon i kirken, eller i det hele tatt for å bli anbefalt av sin lokale pastor for teologiske studier. Jeg er glad for at disse kvinnene turte fortelle sine historier, og at generalforsamlingen også fikk et lite innblikk.

Å feire gudstjeneste sammen som kvinnefelleskap var en flott opplevelse. Gode, til dels nye feminist- og frigjøringssteologiske perspektiv på kjente bibelfortellinger ga aha-opplevelser for en teolog som helt siden studietiden har vært opptatt av disse perspektivene.

Kvinnene i de lutherske kirkene i Namibia hadde virkelig lagt mye inn på å være godt vertskap. Det var flott å oppleve med hvilken stolthet de presenterte sitt land, sin kultur og sin kirke for oss. Jeg reiste inspirert fra Women's Pre-Assembly, motivert til fortsatt å jobbe for kvinners kår i kirke og samfunn, og med nye perspektiv i ryggssekken. Vennskap er knyttet med mennesker fra hele det lutherske fellesskap.

Kristine Sandmæl

Begge formøtene var lagt i forkant av generalforsamlingen og var nyttige og fellesskapsbyggende for dem som deltok. Begge formøtene overleverte hver sin uttalelse til generalforsamlingen. Disse ble delvis innarbeidet i hovedbudskapet (Message) og i resolusjoner.

Dagens rytme

Den daglige rytmen besto av morgenbønn i teltet, etterfulgt av bibelarbeid i plenumssalen, temaforedrag eller generalforsamlingssaker i plenum, gruppearbeid i Village Groups, torg med stands og seminarer (omatala) og kveldsbønn i teltet. I tillegg var det flere ad hoc-møter og kveldsmøter, med andre ord; lange og innholdsfulle dager.

Dagsprogrammet ble innrammet med gudstjeneste morgen og kveld for å understreke vårt grunnlag for å være kirke i det offentlige rom; bønn, lesninger av de bibelske tekster, afrikanske og latinamerikanske rytmer i salmesangen, korte prekener og nattverd. Gruppearbeidet viste hvor kontekstuelle de lutherske kirkene er i en verden med ulike utfordringer. Jeg ble særlig berørt av den livsglede mine afrikanske brødre og søstre viste i sine refleksjoner og vurderinger av kirkens budskap som frigjørende kraft – individuelt, relasjonelt og som samfunnsaktør.

Kjetil Drangsholt

Mottakelse med Namibias president

På åpningsdagen inviterte presidenten i republikken Namibia, Hage G. Geingob, hele generalforsamlingen til en mottakelse med middag. Visepresidenten, statsministeren og flere regjeringsmedlemmer var også til stede. President Geingob vant forsamlingen med åpningsordene «I am a Lutheran». Han fortalte hva Martin Luthers liv hadde betydd for frigjøringskampen i Namibia på 1980-tallet. «Det at Luther stod opp mot urett, var en inspirasjon for oss i kampen mot urett i Namibia», sa presidenten, som ble landets første statsminister etter frigjøringen i 1990.

Den store reformasjonsgudstjenesten

Søndag 14. mai var dagen for den store reformasjonsgudstjenesten på Sam Nujoma stadion i Windhoek med over 10.000 deltagere fra alle verdensdeler. Våre afrikanske brødre og søstre satte sitt tydelige preg på gudstjenesten med sin livsglede, og der mottoet for generalforsamlingen, *Frigjort ved Guds nåde*, ble konkretisert gjennom prekenen til biskop Zephanias Kameeta fra den lutherske kirken i Namibia. Han bidro sterkt til frigjøringen fra apartheid og til at Namibia fikk sin selvstendighet 23. mars 1990. For dem av oss som husker Kameeta som en av heltene fra kampen mot apartheid på 1980- og 90-tallet, var det en fantastisk opplevelse å merke at han har bevart sin kraft og engasjement for rettferdighet.

Å være lutheraner er å sette vår tro inn i en sammenheng med svært ulike samfunnsrammer: Den evangelisk lutherske kirke i Namibia, Botswana, Sør-Afrika, Indonesia, Guatemala eller Nord-Amerika er alle kirker i sitt samfunn slik Den norske kirke også er. Tro og handling følger hverandre tett med fokusert diakoni og samfunnsrelatert teologi som viktige kjennemerker for de lutherske kirkene: Global, kontekstuell og økumenisk.

Kameeta understreket evangeliets kraft og håpsdimensjon i dag: “Dear sisters and brothers who are commemorating 500 years of the Reformation. Let us go out from here with this liberating truth, our Lord Jesus Christ, to be reformed and reformers, renewed and renewing, liberated and liberating and to live lives in which people see and experience grace, love, justice, unity and peace.”

Det var mange økumeniske gjester med på gudstjenesten, blant annet generalsekretær Olav Fykse Tveit fra Kirkenes verdensråd og kardinal Kurt Koch fra Vatikanet. Gudstjenesten varte i fire timer. Deretter var det lunsjbokser til alle, etterfulgt av halvannen time med namibisk sang, musikk og dans. Det ble en 500-årsfeiring som det aldri kunne ha vært holdt maken til i Europa – og det gjenspeiler lutherdommens vandring «fra Wittenberg til jordens ender».

*Det var mange timer i stekende sol
– så hatter var påkrevd for nordboerne.*

Alle de syv regionene i LVF kom med hver sine vitnesbyrd og understreket på hver sin måte både misjonshistorien og de kontekstuelle utfordringene vi står i i dag, blant annet med sterke ord om urfolks sår i Nord-Amerika og Canada og om kasteløses kamp for menneskeverd i India. Noe som ikke fungerte helt, var en besynderlig «tverrgenerasjonssamtale» mot slutten av nattverdliturgien. Den ble for ordrik og punkterte gangen i gudstjenesten på en uheldig måte.

Salmesang fra ulike tradisjoner, feiende musikk og flotte kor med medvirkning gjennom gudstjenesten fra hele det globale fellesskapet, gjorde det til en opplevelse jeg vil ha med meg resten av livet. Prekenen til tidligere biskop Zephania Kameeta var sterk og aktuell. Han utfordret kirken til stadig å være i reformasjon. Gudstjenesten bekreftet at den lutherske kirkefamilien er global og økumenisk, plantet i ulike kulturer og med ulik historie. Å være luthersk har sitt tyngdepunkt i at vi er frigjort av Guds nåde,

Helga Haugland Byfuglien

Å være med på gudstjeneste med 10 000 andre mennesker var en utrolig stor opplevelse. Særlig flott var det at alle fikk komme til nattverd!! Å feire Herrens måltid sammen som kirke hvor bordet er åpent, hvor alle kan komme som de er, knytter oss sammen på en særlig måte. Jeg leste forbønn for kvinner og unge mennesker og hadde da en sterk opplevelse av å stå i et stort fellesskap av kristne fra hele verden, som sammen ønsker mer rettferdighet og fred.

Ingvild Bjørnøy Lalim

Åndelig fellesskap

Gudstjenestene og det åndelige fellesskap var viktige pusterom og pulsslag gjennom generalforsamlingen. Gudstjenestene og morgen- og kveldsbønnene var med på å prege møtet som helhet gjennom å sette generalforsamlingen inn i sin kontekst; hva vi var samlet for.

Gudstjenestene bar preg av de fire offisielle språkene i LVF, med en dag for hvert språk i særlig fokus. Videre var sangheftet preget av mange sanger med ulike språk. Dette var særlig fint, fordi Guds gode mangfold i språk og kultur dermed også fikk prege generalforsamlingens gudstjenesteliv.

Det var gjort et solid og kreativt arbeid hvor både koplingen til dagens hovedtema og ulike regionale uttrykk ble godt balansert. Særlig ble gudstjenestelivet preget av namibisk og afrikansk kultur og uttrykk. Mange lokale kor var innom i løpet av uka. Fellesskapet vi

opplevde da vi bad Fadervår på 100 ulike språk samtidig og kjente at vi er *en* verdensvid kirke, var nok et høydepunkt. Plutselig ble Svein Ellingsens salme «Vi løfter våre hender fram» sunget på norsk i plenumsalen, og Vidar Haanes fikk filmet dette og sendte via Facebook hjem til en rørt salmeforfatter i Norge.

I åpningsgudstjenesten hadde Helga Haugland Byfuglien en sentral rolle som liturg, mens en kvinnelig russisk prest prekte. I avslutningsgudstjenesten ble det nye LVF-rådet innsatt. Her hadde samtlige Global Young Reformers fått en særlig oppgave, blant annet May-Bente Jönsson og Ingvild Bjørnøy Lalim fra vår delegasjon, ved å ledsage de nye rådsmedlemmene fram og be for dem og tjenesten som ligger foran. Det ble et viktig og beveget øyeblikk for alle, og særlig for vårt nye rådsmedlem, Kjetil Drangsholt.

Tematiske presentasjoner

Hovedtema og undertema ble grundig behandlet og var en tydelig innramming for hele generalforsamlingen. Det samme gjaldt forarbeidet med tematiske hefter, Pre-Assemblys og eget studiehefte for delegatene. I tillegg fikk hvert tema sin dag.

Den kongolesiske legen Dennis Mukwege holdt generalforsamlingens hovedforedrag. Det sterke foredraget berørte mange, og det ligger ute på [LVFs nett](#) slik at alle kan få det med seg. Mukwege fortalte om sitt arbeid mot seksualisert vold og voldtekt som grusomt våpen i krig. Ca. 50.000 kvinner og jenter, derav barn helt ned i 6-8-månedersalderen, er behandlet på Panzi-sykehuset. Dette må tas tydelig tak i av politikere og kirkene, mente Mukwege som selv er blitt en uredd talsmann som er blitt truet på livet flere ganger. Han utfordret også salen til tydelig å hente fram kvinners verdighet, ressurser og rett til å tale, knyttet til blant annet det allmenne prestedømme. Her er det noen viktige sammenhenger som særlig lutheranere kan bidra med, mente han. Kirkens Nødhjelp har siden 1994 støttet arbeidet til Mukwege og fikk takk for dette i hans foredrag.

*Hovedforedraget til Denis Mukwege fra Kongo har gjort sterkest inntrykk på meg (...)
Særlig sterkt var det når han gikk fra grufulle beskrivelser av vold mot kvinner, til å spørre om hvordan vi oppdrar og er forbilder for guttene i våre kirker. Han kommenterte at i flere kirker ble kvinner, både bokstavelig og i overført betydning, satt til å pusse de mannlige biskopenes sko. Slik viste han oss sammenhengen mellom kirkelige, patriarkalske strukturer, manglende vilje til å frigjøre kvinners ressurser – og vold mot kvinner og barn. Da vi skulle samtale om foredraget i smågrupper, var det særlig sterkt å høre hvordan flere av delegatene fra afrikanske land og fra India selv hadde hatt slike erfaringer.*

Vidar Haanes

Dennis Mukwege gjorde et mektig inntrykk ved å bevege seg ut fra operasjonsstuen til det offentlige rom. Gjennom dette løfter han frem seksualisert vold som en samfunnsutfordring. Legene er kjent for faglig stolthet på individnivå. Slik skal det fortsatt være. Dennis Mukwege viser hvordan godt faglig arbeid gir en basis for et samfunnsengasjement for å motvirke seksualisert vold. I så måte er han en samfunnsmedisiner!

Kjetil Drangsholt

Professor Monica Melanchthon fra India holdt foredraget knyttet til *Salvation – not for Sale*. Melanchthon er bibelforsker og prest og brukte sterke ord på hvordan avlatshandel i dag har tatt nye former, “The idolatry of mammon has hijacked the world, and this is only a part of

the wider blasphemy by which our society has sacrificed virtually all its principles at the altar of consumerism”. Ikke bare forbrukersamfunnet og markedsliberalisme, men også TV-evangelister, moderne herlighetsteologi og ukritisk bruk av big-business-markedsføring i kirkene, gjør at frelsen igjen er for salg. Guds nåde er radikalt annerledes, fremholdt hun.

Den franske teologen Martin Kopp har vært tilknyttet LWF Youth og delegasjonen til FNs klimakonferanser gjennom flere år. I sitt foredrag om *Creation – not for Sale* viste han til at våre karbonfotavtrykk fra 1970 er blitt mye større enn det kloden kan tåle. Vi har et ikke bærekraftig forbruk som om vi hadde 1,6 kloder til rådighet. Han påpekte at økonomi er den kritiske drivere som kritisk må utfordres. Kopp utfordret kirkene til å tenke bredere enn klimapolitikk. Han utfordret blant annet til å holde fram viktigheten av biodiversitet i en tid hvor mange arter og bestander forsvinner drastisk. Kopp utfordret videre det lutherske fellesskapet til åndelig omvendelse på dette området, til konkret endring av vår livsstil i bærekraftig retning, og å agere politisk ved å bruke stemmeretten og drive politisk påvirkning.²

Kjell Nordstokke holdt plenumsforedrag om «Human beings – not for Sale».

Generalforsamlingens formelle beslutninger

Talen til LVFs avtroppende presidents

Biskop Munib Younan ble valgt til president ved forrige generalforsamling i Stuttgart 2010. I sin [tale](#) til generalforsamlingen tok han utgangspunkt i hovedtema; «Fordi vi er frigjort av Guds nåde, er fellesskapet vårt en plattform for åpen utveksling av ideer og perspektiver.» Han gav honnør til vertskapet og trakk fram utviklingsplanen som regjeringen i Namibia har lansert. Den kalles *harambee*, et kiswahili-ord som betyr å trekke sammen i samme retning. Younan mente at *harambee* kan være en inspirasjon for verdenssamfunnet, men også for kirkene i det globale kirkefellesskapet: «Det er ikke lenger store kirker eller små kirker, ikke vest eller øst, nord eller sør. Vi trekker i samme retning. I fellesskap er vi ansvarlige for misjon i verden, inkludert profetisk diakoni.»

Younan berørte mange emner og utfordringer i vår tid i sin tale. Blant annet gledet han seg over det han betegnet som en økumenisk vår, med Commemoration i Lund 2016 som et viktig høydepunkt. Han rettet også en takk til Den norske kirke og Sven Oppegaard, som en tid var hans rådgiver og ga praktisk støtte i hans verv som LWF-president.

Generalsekretærens rapport

Også generalsekretær Martin Junge tok i sin [rapport](#) utgangspunkt i hovedtemaet og trakk linjer tilbake. Han fikk på en god måte fram at denne 500 års milepælen ikke handler om å stivne i et blikk bakover, men om å være et globalt og økumenisk bevisst kirkefellesskap i reformasjon i dag. På en pedagogisk måte fikk han gitt gode bilder av bredden i LVFs arbeid, og samtidig understreket han håpets betydning i en verden med økende polarisering.

² <https://www.lwfassembly.org/en/news/press-releases/rethink-economics-save-dying-planet>

Rapporten *Fra Stuttgart til Windhoek* ble også godkjent av generalforsamlingen. Den gir et godt bilde av LVFs virksomhet i denne perioden.

LVFs økonomi

Lederen for finanskomiteen, Christina Skelton Jackson, presenterte LVFs økonomirapport. Totalinntekten er nærmest doblet i perioden, med EUR 151 millioner i inntekt i 2016. Mesteparten av dette skyldes eksterne donorer til LVF World Service sitt økte humanitære arbeid. Avdeling for misjon og utvikling, som er det tradisjonelle kirke-til-kirke-samarbeidet, har en mer skjør inntektsbase på ca. 7 % av totalen i 2016. Det teologiske og økumeniske arbeidet får ca. 2 %.

Et godt arbeid med medlemskontingentene er gjort i denne perioden. Mange flere kirker betaler, og de betaler det de skal. Her kan vi fra Den norske kirke omsider senke skuldre litt. Vi har betalt det vi skal – også til generalforsamlingens fellesutgifter! Budsjettet for denne storsamlingen ser også bra ut. Det ble understreket for generalforsamlingen at økte budsjetter (særlig på grunn av World Service) ikke betyr at organisasjonen ikke må tenke planmessig om tiden som ligger foran. Kritisk gjennomgang av kostnader og planer for hovedkontoret i Genève og planmessig arbeid for å sikre stabile inntekter, blant annet *Endowment Fund*, hører med i dette bildet.

Valg

Det ble valgt ny president, og tradisjonelt velges det gjerne en fra regionen hvor generalforsamlingen avholdes. Musa Pantti Filibus, erkebiskop i Lutheran Church of Christ in Nigeria, ble enstemmig valgt. Det var ingen motkandidat. Den norske kirke – sammen med et knippe andre kirker – hadde på forhånd foreslått ham. Med bakgrunn blant annet som avdelingsleder for Department for Mission and Development i LVF, kjenner vi ham som en klok og dyktig leder.

Men denne generalforsamlingen var biskop Munib Younans helt til stafettpinnen ble overrakt siste dagen. Younan har vist seg å være en samlende president, med stor arbeidskapasitet og innsikt. Ulike personlighetstyper til tross, virker det som om han og generalsekretær Martin Junge har samarbeidet godt. Fra Den norske kirkes side er vi godt fornøyd med innsatsen til Munib Younan, og han ble takket av med mange lovord, også i en egen nordisk seremoni.

Nytt råd (LWF Council) ble valgt, i tråd med nominasjonene. MKR-medlem Kjetil Drangsholt blir Den norske kirkes nye medlem i rådet. Han tiltrer også Komiteen for misjon og utvikling. Jenny Skumsnes Moe og Helga Haugland Byfuglien hadde sitt siste rådsmøte knyttet til generalforsamlingen og ble takket av. Ny visepresident for Norden ble for øvrig erkebiskop Antje Jackelen fra Svenska Kyrkan, hun tok umiddelbart over etter Helga Haugland Byfuglien.

Nytt er det at Den evangelisk-lutherske frikirke for første gang får et rådsmedlem; Jacob Breda Antonsen. Han kommer inn på den ekstra «ungdomskvoten», etter samråd med de andre medlemskirkene. Av ulike årsaker var han ikke til stede under generalforsamlingen, men vi vil samarbeide tett framover.

Hovedbudskap («Message»)

Generalforsamlingens [hovedbudskap](#) ble til ved at sekretærene i village-gruppene samlet opp innspillene derfra til en redaksjonskomité. Sammen med det som kom fram av tema i plenumsdebattene, ble forsamlingen så forelagt et utkast til Message, som så ble bearbeidet før det ble vedtatt i plenum. Det forelå ikke noe utkast i forkant av møtet. Denne prosessen gjorde at det var få muligheter for en god gjennomdrøfting av teksten, og hva som kom med (eller diverse klipp og lim), ble en tekst som innholdsmessig og språklig kunne vært bedre.

Fra Den norske delegasjonens side ble det forsøkt å styrke Message ved å få inn tema som handler om inkludering av mennesker med ulik funksjonsevne, urfolk og daliter. Men det virket som om slutteksten ville unngå å nevne noen grupper særskilt nettopp for å ikke ekskludere andre. Det ble også understreket at LVFs posisjoner fra tidligere generalforsamlinger ikke trenger å repeteres, men fortsatt er gjeldende. Men når et av hovedtemaene var *Creation – not for Sale*, tenker vi likevel at urfolks unike rolle burde vært nevnt tydeligere.

Message innleder med å sette generalforsamlingen inn i sin aktuelle og historiske kontekst, med å henvise til reformasjonens oppstart og «frigjøringen ved Guds nåde». Teksten vektlegger de økumeniske og særlig positive frukter i forhold til katolikkene, men også enhetsarbeidets nye utfordringer i en stadig mer multireligiøs verden.

Det særegne lutherske fellesskapet (communion) og identitet er viktig, med henvisning til viktige interne dokumenter og prosesser. «Enhet i forsonet mangfold» og en fortsatt lyttende Emmaus-prosess er knappe ord på sensitive tema. Med tanke på at «The Self-Understanding of the Lutheran Communion» var et av de viktige dokumentene/prosessen i forkant av generalforsamlingen, var det lite å spore av dette i tekstene fra generalforsamlingen, bortsett fra disse forsiktige «vi fortsetter prosessen-formuleringene» i Message.

Message fortsetter med noen avsnitt om profetisk diakoni som både henviser tilbake til Luther og gir anerkjennelse til eget arbeid gjennom World Service og ACT Alliance, økt samarbeid og kirkers viktige rolle i FN's bærekraftsmål.

Avsnittet om *Salvation – not for Sale* understreker frelsen som gratis og problematiserer tendenser til manipulering i vår tid blant annet gjennom varianter av herlighetsteologi. Frelse har en personlig og en kollektiv side.

Under overskriften *Human beings – not for Sale* begrunnes menneskets verd og kall i «skapt i Guds bilde» og dåpen. Kirkene utfordres til å arbeide mot ekskludering og for inkludering:

Full deltagelse for alle, med særlig vekt på ungdom og kvinners deltakelse. Her kunne med fordel mennesker med nedsatt funksjonsevne, urfolk og kasteløse vært nevnt eksplisitt, noe også delegasjonen forsøkte å få inn.

Gender-based violence against women in church and society er to særlig viktige avsnitt med tanke på hvor sterkt dette ble vektlagt under denne generalforsamlingen.

Rising Inequality. Med tanke på MKR og KNs egne bidrag er det nyttig at diakoni som inkluderer ulikhet, fordeling og sosial beskyttelse, blir tydelig. Også arbeid, etikk, utdanning, flyktninger og advocacy har egne paragrafer. Flyktningarbeid er en kjerneoppgave for LVF som hjelper ca. 2,5 millioner flyktninger årlig. Message er derfor viktig for blant annet vårt arbeid med flyktninger, holdninger og «frykt ikke»-prosessen. «We resist the increasing presence of polarization, populism, protectionism and post-truth...»

Under *Creation – not for Sale* rotfestes engasjementet i en trinitarisk, relasjonell og holistisk teologi, og vårt overforbruk adresseres. Som «medskapere» og forvaltere utfordres vi til å holde fram økonomiske modeller som ikke reduserer mennesker og øvrig skaperverk til «varer», men forfekter rettferdighet, bærekraft og verdighet. Skolering, story-telling og samarbeid med FN (i forbindelse med klimatoppmøtene) og kreativt partnerskap er viktig. Message avsluttes med *Liberating Grace: The Call We Share* som kort griper tilbake til nåden som utgangspunkt for God's Mission – og vårt kall i vår verden i vår tid.

Uttalelser og resolusjoner

Mange av temaene i Message utdypes i [uttalelser og resolusjoner](#). Det ble vedtatt tre «statements» og 26 resolusjoner under generalforsamlingen. Dette er betydelig færre enn ved de siste generalforsamlingene og gjør det enklere å håndtere. Det kunne virke noe tilfeldig hvilke uttalelser møtet kom med: De var resultat av innspill – særlig fra village groups og verksteder – og fra individer eller grupper som tok initiativ og foreslo en uttalelse på temaer de brant for. De ble vedtatt helt på tampen av møtet, og mange følte nok at dette gikk raskt, og at uttalelsen ikke var godt nok drøftet underveis i generalforsamlingen.

Andre møter

Generalforsamlingen er en unik arena for å knytte kontakter og fornye gamle relasjoner. Fellesskap rundt måltider og Omatala-teltet, hvor blant annet både NMS og KN/ACT Alliance hadde stand, var en arena for dette. Det ble også arrangert noen mer formelle møter og mottakelser, blant annet av LVFs tyske nasjonalkomité og av LVF for de viktigste støttespillerne etc.

Her nevner vi bare et par av møtene. Vi tok initiativ til et møte med kirkeledelsen i Evangelical Lutheran Church of Southern Africa (ELCSA) hvor vi drøftet status og videre planer. Det var et konstruktivt møte.

Zimbabwe Council of Churches (ZCC) arrangerte et møte om situasjonen i Zimbabwe med med finske, svenske, tyske, sørafrikanske, nederlandske og norske representanter (KN og MKR), foruten KVs Olav Fykse Tveit. Bakgrunnen var den meget krevende situasjonen landet og kirkene er oppe i i forkant av neste års valg.

Del III: Oppfølging i Den norske kirke

Innledningsvis kan det være nyttig å minne om Kirkemøtets bestilling til Den norske kirkes delagasjon i Windhoek:

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet fastholder at fellesskapet i Det lutherske verdensforbund (LVF) beriker og forplikter Den norske kirke, og takker for det betydelige arbeidet som gjøres, ikke minst for verdifullt ressursmateriale til reformasjonsmarkeringen og generalforsamlingen.
2. Kirkemøtet bekrefter at det diakonale, misjonale og økumeniske arbeidet i LVF er viktig. Vi vil særlig framheve LVFs omfattende arbeid for flyktninger i vår tid.
3. Kirkemøtet ber delegasjonen til LVFs 12. generalforsamling ha forventninger om å bli inspirert og utfordret av andre kirker disse dagene, både når det gjelder gudstjenesteliv, bønn og tjeneste, og å ta med slike impulser tilbake. Kirkemøte ber delegasjonen særlig legge vekt på å dele refleksjon og erfaring med våre søsterkirker når det gjelder å:
  - arbeide for trosfrihet og livssyns åpne samfunn
  - stå sammen med forfulgte kristne
  - finne gode veier i møte med sekularisering og kulturelt mangfold
  - møte utfordringene knyttet til mennesker på flukt
  - engasjere seg mot økende økonomisk ulikhet i verden
  - understreke betydningen av livsvilkår og livsgrunnlag for urfolk
  - forvalte naturressurser på en måte som verner om skaperverket
  - aktivt bidra til å følge opp klimaavtalen fra Paris og FN's bærekraftsmål
  - legge til rette for at ungdom deltar i kirkens liv med sine erfaringer
  - fortsette arbeidet for kjønnsrettferdighet
  - fortelle om arbeidet med å leve i samme kirke med ulike syn på samlivsetikk
4. Kirkemøtet vil i år særlig framheve verdien av et styrket fellesskap mellom våre lutherske kirker og Den romersk-katolske kirke. Vi står sammen i vitnesbyrdet om Guds barmhjertige nåde i Jesus Kristus.

Ivaretakelse av kirkemøtevedtaket under generalforsamlingen

Det er ingen tvil om at forventningene om å bli inspirert og utfordret, som uttrykkes i pkt. 2 i vedtaket, ble innfridd, noe vi håper denne rapporten får godt fram. Generalforsamlingen synliggjorde også mange frukter av det gode samarbeidet mellom lutherske kirker og Den romersk-katolske kirke som reformasjonsmarkeringen har ført til. (Jf. vedtaket pkt. 4).

Når det gjelder de konkrete temaene som vedtaks punkt 3 ramser opp, var klima, kjønnsrettferdighet, flyktninger og økende ulikhet sterkt framme på generalforsamlingen. Som det framgår av omtalen av norske bidrag tidligere, ser vi at våre delegater var sterk engasjert i disse temaene. Vi forsøkte å tydeliggjøre urfolks rettigheter i Message, men uten å lykkes. Vi hadde med to norske ungdommer som – sammen med mange dyktige og engasjerte ungdommer – var med på å prege møtet. Uttalelsene fra både ungdomsformøtet og kvinneformøtet ble tatt inn i generalforsamlingens Message og uttalelsene. Verkstedet vi var med å arrangere om situasjonen for kvinner i vår del av verden, ivaretok temaer knyttet til sekularisering og kulturelt mangfold. Forfulgte kristne og trosfrihet var ikke veldig sterkt

framme under generalforsamlingen. Det kan muligens forklares med at møtet var i Det sørlige Afrika som har en stor kristen befolkning, og at andre utfordringer er mer påkrevd for kirkene her. Som nevnt, var det ikke noen etterspørsel etter hvordan Den norske kirke takler uenighet om samlivsetikk. Det var derimot stor åpenhet om seksualisert vold og kvinnediskriminering, og ungdommen etterlyste kirkenes ansvar for seksualundervisning. Vi bør merke oss at disse temaene er brennbare for mange av våre søsterkirker.

Oppfølging etter generalforsamlingen

MKRs stab går grundig igjennom alle dokumenter og uttalelser og sorterer ut de mest relevante, og hvem som skal følge opp de ulike sakene. Mange av dokumentene oversendes Teologisk nemnd, KISP, Bispemøtet og aktuelle avdelinger i Kirkerådet. Teologiske læresteder, diakonale organisasjoner, misjonsorganisasjoner og andre av MKRs samarbeidspartnere involveres også i oppfølgingen.

MKRs råd og AU gir sine innspill til hvordan dette kan gjøres. Kjetil Drangsholt får en viktig rolle i oppfølgingsarbeidet som medlem av det nyvalgte rådet som skal utarbeide den nye strategien. LVFs nye råd møtes første gang i slutten av juni 2018.

Kirkemøtet 2018 vil få en rapport om LVFs generalforsamling, trolig i form av en muntlig presentasjon, en panelsamtale e.l.

Nedenfor skisseres kort de mest relevante uttalelsene:

Resolution on Theological Education

Resolusjonen understreker viktigheten av teologisk utdanning, identitet, enhet og kontekstuelle perspektiver.

Resolution on Strategic Priorities and Church Revival

Denne kom som et resultat av et dansk/nordisk initiativ og Youth Pre Assembly. Resolusjonen ber LVF tilrettelegge for strategiske prioriteringer og utveksling av ideer vedrørende sekulære/postsekulære trender, synkende dåps- og medlemstall etc.

Resolution Affirming Humanitarian Response on Behalf of Those Affected by the War in Syria and Appealing for Peace

En bekreftelse på medlemskirkenes, LVFs World Service og hjelpeorganisasjoners viktige humanitære arbeid, appell om politiske løsninger for å skape fred.

Resolution on Being Church in Context and its Role in Mission

Om holistisk misjon og behovet for kontekstualisering i henhold til nye trender, samarbeid med organisasjoner etc.

Resolution on Israel-Palestine

Om status for 50 år med okkupasjon, utålmodighet etter løsninger og rettferdig fred, blant annet fri tilgang til Jerusalem/hellige steder og forventning om en to-statsløsning. Anerkjennelse av Den lutherske kirken i Jordan og Det hellige lands (ELCJHLs) arbeid og Augusta Victoria-sykehuset på Oljeberget.

Resolutions on Interreligious Relations

Stadfester viktigheten av interreligiøst arbeid og oppmuntrer til å styrke dette og bygge broer i et pluralistisk samfunn. Luther og jødene, samt religiøs forfølgelse vektlegges. Jf. også Resolusjon 12 om dette.

Resolution on sex education and elimination of sexual and gender-based violence

En kort, men viktig tekst. Se også Res. 16 og Message knyttet til Dr. Denis Mukweges key note og Women's Pre Assembly. Tydelig fokus på vold mot kvinner og barn, i hjemmene, i kirkene, voldtekt som våpen i krig! Taushet og stigma må brytes.

Resolution on Refugees, Internally Displaced Persons and Forced Migration

Om det rekordhøye antall flyktninger, anerkjennelse av LVF og kirkers arbeid, utfordring til land med «stengte grenser», oppfordring til verdig behandling, brobygging og gjestfrihet.

Resolution on Climate Change (og 23 Commodification of Creation)

Stadfester LVFs og kirkens arbeid med klimarettferdighet, oppfordrer sterkt til oppfølging nasjonalt av Parisavtalen, oppmuntrer til teologisk arbeid. I resolusjon 23 vektlegges også arbeid med biodiversitet og advares også mot kommersialisering av skaperverket.

Resolutions on Inequalities and Social Protection (2 stk.)

Om økende ulikheter, behov for radikal omlegging av skatt/økonomisk rettferdighet etc. MKR og KN har vært med å lobbe for disse resolusjonene. Kontinuitet i kirkene vedrørende diakoni på velferdsområdet, men behov for strukturelt, koordinert påvirkningsarbeid.

Resolution on Sustainable Development Goals (SDGs)

Kort, men viktig tekst, også reflektert inn i og må sees i sammenheng med flere av de ovennevnte. Behov for kunnskap og aktiv deltakelse fra kirkens side.

Gudstjenesteressurser og bibelstudier

Vi arbeider med å dele dette, mest digitalt, for eksempel i forbindelse med at vi lager ressursmaterieill til reformasjonsmarkeringen. Noe av det liturgiske materialet vurderer vi også å oversette og bearbeide til bruk i Den norske kirkes menigheter.

Berit Hagen Agøy og Einar Tjelle, sept. 2017

Alle foto i rapporten: Vidar Kristensen